

Asia: VN/2588/2024

Lausuntopyyntö: Arviomuistio kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta

Yleistä

Ovatko arviomuistion nykytilan kuvausta koskevat osiot oikeansuuntaisia ja riittävän kattavia? Olisiko nykytilan kuvausta syytä täydentää joillain näkökulmilla tai tarpeellisilla tiedoilla?

Nykytilan kuvauksessa ei ole otettu julkisten hankintojen houkuttelevuutta ja sen aiheuttamaa kilpailun vaikuttavuutta sekä markkinoiden mahdollista kasvua ja elinvoimaisuuden kasvua maakuntiin. Ongelmana tällä hetkelläkin on, että julkiset hankinnat ovat uusille, mahdollisesti kasvaville yrityksille liian säänneltyjä.

Ovatko arviomuistioissa esitetyt toimenpiteet vaikutuksineen oikeansuuntaisia? Olisiko toimenpiteitä syytä täydentää joillakin näkökulmilla jatkovalmistelussa?

Esitetyt toimenpiteet ovat vaikutuksiltaan huomattavasti muistiossa esitettyä vaativampia ja osin käytännössä mahdottomia toteuttaa. Kerättäväksi esitettävä tietomäärä on yksityiskohtainen ja massaltaan valtava. Tiedonkeruu työllistäisi kuntia kohtuuttomasti ja siitä huolimatta kerätyksi saatava tieto ei olisi sisällöllisesti laadukasta. Aiheutuvissa kustannuksissa on arvioitu lähinnä Valtiokonttorille aiheutuvat kustannukset, mutta sivuutettu täysin jokaiselle raportoivalle yksikölle aiheutuvat kustannukset järjestelmän rakentamisesta ja ylläpitämisestä, mitkä olisivat valtavat.

Hankintatietovarannon soveltamisala ja säädösympäristö

Onko hankintatietovarannon perustamisen ja ylläpidon edellyttämät sääntelytarpeet tunnistettu kattavasti?

Tämän hetkenkin hallinnollinen taakka hankintayksiköille on mittava ja sen lisääminen hankintayksiköille tuo vaikeutta jopa rekrytointeihin ja osaamispuolaan. Hallinnollisen taakan vuoksi tulisi pidättäytyä kaikista sellaisista raportointi- ja ilmoitusvelvoitteista, jotka eivät ole täysin välttämättömiä tietojen tulevia käyttötarkoituksia varten.

Onko sellaisia hankintayksikköjä tai hankintoja, jotka erityisesti tulisi rajata tulevan hankintatietovarantoa koskevan sääntelyn ulkopuolelle tai toisaalta sisällyttää siihen?

Varautumiseen liittyvät hankinnat tulisi rajata ulkopuolelle.

Sisältävätkö hankintayksiköiden ostolaskutiedot henkilötietoja siinä määrin, että niiden käsittely saattaisi aiheuttaa EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun korkean riskin? Jos kyllä, yksilöi, millaisia henkilötietoja tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja hankintadata voi sisältää.

Korkea riski voi syntyä muun muassa silloin, kun yhdistetään kahdesta tai useammasta eri tarkoituksiin suoritetusta tai eri rekisterinpitäjien suorittamasta tiedonkäsittelytoimesta peräisin olevat tietokokonaisuudet. Esitetty erittäin kattava ostolasku- ja hankintadatan keruu itsessään muodostaa tällaisen korkean riskin. Kun käsiteltävä hankinta- ja ostolaskuaineisto on valtava, ei voida mitenkään poissulkea, etteikö henkilötietoja päätyisi väärin perustein avoimeen aineistoon. Esimerkiksi kuntien vastuulle siirtyviin työllisyyspalveluihin liittyä asiakkaille tehtäviä hankintoja, jotka voivat sisältää henkilötietoja

Mille organisaatioille tulisi säätää oikeus saada omien tehtäviensä kannalta välttämättömät tiedot hankintatietovarannosta salassapitosäännösten estämättä?

Nykyinen lainsäädäntö on riittävä

Hankintatietovarannon tietosisällöt

Puuttuuko hankintatietovarantoon kerättävien tietojen listauksesta joitakin olennaisia tietosisältöjä?

Ei, kaikki on otettu huomioon, mutta kaikki mitä kerättäisiin ei tuota hyötyä hankintayksiköille. Osa tiedoista saadaan jo hankintayksiköiden yhteistyöllä ja verkottumisella.

Puuttuuko toimenpiteistä jokin tietosisältöjä ja niiden hyödynnettävyyttä parantava toimenpide?

Ei puutu

Seurataanko hankintayksikkösi hankintasopimusten käyttöä sopimuskauden aikana sopimusjärjestelmän avulla tai muutoin? Onko sopimustietojen keräämiselle esitettävä alustava siirtymäaika riittävä?

Hankintasopimuksia seurataan ostodatalla sekä velvoitetaan toimittaja raportoimaan sopimuksen alaiset myynnit vuosittain.

Siirtymäaika tietojärjestelmien muuttamiseen on liian lyhyt. Ei ole realistista, että kyseinen data voitaisiin saada julkisia hankintoja tekeviltä organisaatioilta kattavasti.

Näettekö estettä kerätä rakenteisena datana tarjousten vertailuperusteita ja vertailuhintoja/laatupisteitä koskevia tietoja?

Vertailuperusteet ovat hyvin erilaisia erilaisissa hankinnoissa ja markkinassa. Niiden oikeudellisuus ei tuo luotettavuutta analysointiin. Laatupisteet voivat olla hyvin subjektiivisesti annettuna, joten niiden vertailtavuus on heikkoa. Vertailuhinnat ovat osaltaan erilaisia eri alueilla, joten niiden hyödyntäminen kuntien hankinnoissa voi olla vähäistä.

Fihlman Aki
Lappeenrannan kaupunki